

Utazik a nyomor

A tételt régen fölállítottam már, most csak ismétlem, mert ismétlés a tudás anyja. Régészetből jól megtanultuk, az emberiség őskorában, amikor már temettek egyáltalán, és nem falták föl elődeiket, esetenként mesterségesen átszűrve őket a frissen fogyaszthatóság állapotába, zsugorítva is temettek. Jól összekötözték kezüket-lábuikat, úgy dugták be a földbe.

Magyarázat nélkül nincsen tudomány, erre azt hozzák föl tudósaink, azért cselekedtek így, hogy szellemük se kószáljon vissza, és ne riogathassa azokat, akik majd csak évek múlván zsugoríttatnak. Rend a lelke mindennek.

Ez eddig a szimpla tudomány, tételemmel így egészült ki: napjainkban inkább az eleveneket zsugorítják. A kuticás lakások hóbortja talán elég ahhoz, hogy tudjuk, miről is van szó valójában. Pelneprolinak kezdi nevezni a föllengzős politika a benne lakókat. Aki arra kényszerül, hogy apró lakásából már ki se tud lépni, vagy egyáltalán nem tartja fontosnak, hogy kimenjen, és a tömény füstöt szívja, hamar észreveszi, kezd szűk lenni a fotel, és a mérleg mutatója is kibillen az ablakon, ha rááll. Jön a koleszterin, a szívinfarktus, meg a többi nyavalya.

Valamiben meg kell halnia mindenkinek. Sokkal egyszerűbb, ha már tervezőasztalon előre programozzák nekünk.

Kicsi a mi országunk, legendásan kicsi, de annyi hely még lenne benne, hogy elférjünk.

(Tudom, van ellenpélda is. Némelyek meg akkora házakat építenek mostanában, belefárad, aki körül akarja kerülni. Hogy a gyerekek is legyen helye, ha majd megnősül. A gyerekek azonban kamaszkora elejétől fogva az a leghőbb vágya, a lehető legmeszebb akar lenni édes szüleitől. Mi más maradna az ösöknök, maroktelefonon keresik egymást a nagy lakásban, ha netán szólás szándéka fogná el őket.)

Maradjunk most a többségi kisebbségnél. Hallottam, egyik legnagyobb tanárunk új szobát kapott. Centire akkora, hogy elfér benne egy asztal, meg két szék. Se több, se kevesebb. Üljön le a fenekére, és billegtesse a számítógépet. A minap három diákja kereste föl, hosszabb beszélgetésre. Ő maga kénytelen volt az asztalra telepedni. Az egyik diáklány, szerencsére, nadrágban volt, leült a földre, a két szoknyás meg a két székre.

Ennyi embernek emeltszintű levegőre is szüksége van. Semmi baj, gép adagolja azt is, akár a lélegeztető készülék.

Kész csoda, hogy a szellem, noha zárt térben született, szabadon szárnyalt.

Ezerféleképpen osztható és szorozható az emberiség, nyugodtan kimondhatjuk, kétféle is van. Hosszú lábú is, meg rövid lábú is. Mindegyikkel megcsináljuk, hogy utazik valahová. Mondjuk busszal, idegen országba. Tíz napig egyfolytában arra van készítve az összes hosszú lábú, hogy a nagy kegyesen a rövid lábúak méreteire is alig szabott szoros ülésekbe illessze be magát.

Nem a levegőbe beszélek, láttam tulajdon szemeimmel, iszonyatos kínokra voltak kárhoztatva, miközben oldalra tekintve a világ legszebb csodáit nézhették. Kár, hogy a teleszkópos lábukat nem találta föl még a természet.

Vonaton is szoktam utazni. Ülések vannak ott is. Virgonc leleménnyel azt is kieszelték, hogy kétszer kettes alkalmatosságokat egymással szembe fordítottak. A szellemi sóharség azonban oda vezetett, hogy egy térdre való hézag marad csak a két szék között. Ha sokan utaznak, akkor parlamenti egyezségnek kell születnie, ki tára szét a lábait, és ki helyezi közé az övét, összezárva. Aztán, ha el nem vadul közöttük a viszony, abban is megegyezhetnek, mikor cserélnek. Eddig én nyitottam, és te csúsztatnál, most próbáljuk meg megfordítva. Az egész kocsi egy sorral több ülést lehetett besuvasztani. Gazdasági csoda!

Ismerősök között még csak hagyján, de ha a szemben ülő éppen hölgy, pajzánul kínos.

Áldott bennünket a sors, kevesen utaztunk. Friss elmével mindenki kitalálta, úgy lehet segíteni a bajon, hogy a két szék egyik végére ül egy ember, és a másik belső végére a másik.

Jól megkontrázták a központi elképzeléseket. Átlós honfoglalásnak nevezheti majd a történelem.

Belém feketedett a kényszerképzet. Fogynak az utasok a vonatról is, buszokról is. Csak nem a szellemi nyomorból fakadó erőszakos zsugorítás az oka?

H. D.

Tordy Géza a szegedi évekről és a színházi terveiről

Hernádi Juditot rendezi, Eszenyi Enikővel játszik

Tordy Géza az Osztrovszkij-komédia szegedi próbáján

Fotó: Hollósi Zsolt

Pályája elején két évadon át a Szegedi Nemzeti Színház tagja volt Tordy Géza, aki a múlt héten a Vígszínház társulatával aratott itt nagy sikert. A Kossuth-díjas színész ma már szinte többet dolgozik rendezőként.

Sokan ma is a kőszívű ember fiaira, a Kárpáthy Zoltánra és más hatvanas évekbeli nagy filmsikerekre gondolnak először, ha Tordy Géza nevét hallják. A népszerű színész, aki májusban ünnepelte 67. születésnapját, a múlt szombaton A lónak négy lába van, mégis megbotlik című Osztrovszkij-komédiában vendég szerepelt Szegeden.

– 1956-ban, érettségi után rögtön Kaposvárra kezdtem a pályám, és a következő évben kerültem a szegedi színházhoz. Azért épp ide, mert korábban egy műkedvelő csoportban játszottam, amit a Szegeden rendezőként dolgozó Versényi Ida vezetett. Latino-vits és Hoffmann Géza – a későbbi Hofi – is nála kezdte velem együtt – mesélte Tordy Géza a két előadás közötti szünetben a szegedi teátrum büféjében. – Később mehettem volna a főiskolára, de már Kaposvárról elvittek

filmezni, így nem sokat tördöttem vele. A mai napig nem tudom, jól döntöttem-e akkoriban, talán nem ártott volna az a négy év a színművészetin. Szegeden a Komor Vilmos vezetésével működő virágzó, csodálatos társulatba csöppentem. Domján Edit, Lehoczky Zsuzsi, Lontay Margit, Miklós Klári voltak a vezető színésznők, olyan remek énekesek voltak az operaegyüttes sztárjai, mint Moldován Stefánia, Komlóssy Erzsébet és Berdál Valika. Később a szabadterin is felléptem itt vendégként néhány kisebb szerepben. Azóta is mindig megmelegsik a szívem, ha Szegedre jövök, mert ez egy gyönyörű város, és csodaszép a színháza is.

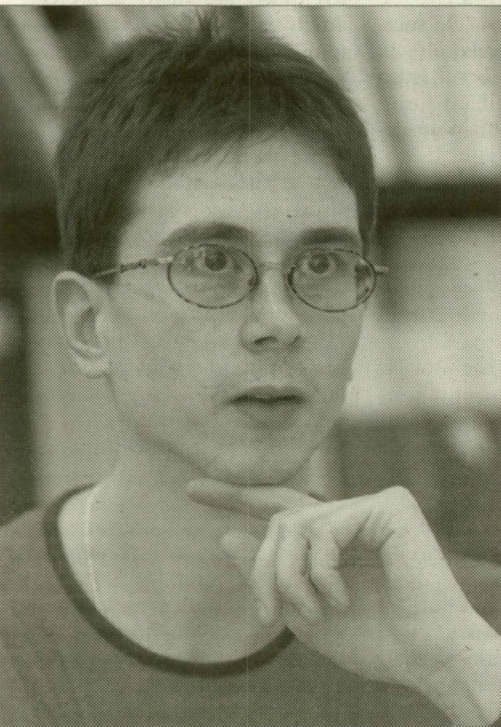
Tordy Géza még szegedi színész volt, amikor Várkonyi Zoltán először filmezni hívta. Első alkalommal a Sóbálynót forgatta a legendás rendezővel. Azután sorra jött a többi nagy filmsiker, nem csak Várkonyival, a többiekkel is: a Jókai-regények adaptációi, A Tenkes kapitánya, az Egri csillagok, az Amerikai cigaretta, valamint rengeteg tévéfilm. Maig tartó országos népszerűségét ezeknek köszönhetette. – Most is hozott valaki egy szép emlék-

könyvet dedikálnom, amiben Tökés Anna, Páger, Gábor Miklós és Ruttkai Éva is szerepel. Velük én még együtt játszhattam. Várkonyi hívott a Vígszínházba is, ott több mint húsz évig voltam tag. Azután Veszprém, majd Győr következett. Azért kezdtem el rendezni is, mert bosszantott mások felkészületlensége, tehetségtelensége. A Vígszínházba először Eszenyi Enikő hívott vissza vendég szerepelt. Encit emberként és művészként is nagyon szeretem. Eredeti tehetség, kifejezetten élvezem a virtuozitását is. Én rendeztem A vágy villamosát, amit évek óta óriási sikerrel játszik. Ősszel majd együtt lépünk fel a Stuart Máriában – árulta el Tordy Géza, akivel szinte nem is lehet másról beszélgetni, csak az egész életét kitöltő színházról. A következő szezonban Sopronban Tennessee Williams drámáját, az Ifjúság édes madarát rendezi Hernádi Judittal a főszerepben, Győrben pedig Molnár Ferenc színművét, A hatyút állítja színpadra. – Addig is a nyár nagy részét a Balatonnál töltöm. Nagyon szeretem, ott tudok igazán pihenni és feltöltődni.

H. Zs.

Szegedi biológushallgató ötletét díjazták egy országos pályázaton

A kombinált bacik és a homokfutó esete Balázssal

Bálint Balázs hasznossá akarja tenni a mikrobákat

Fotó: Schmidt Andrea

Bálint Balázs négykerekű terepmotort nyert. A homokfutó volt az első díj egy érdekes ötleteket jutalmazó pályázaton. A szegedi biológus doktorandusz hallgató főleteti a veszélyes hulladékot, egyúttal megújuló energiahordozót is termeltet – bacikkal.

– Az ötlet egy beszélgetés közben született: Pónya Béla barátommal, aki élelmiszermérnök, arról beszélgettünk, mit csinálunk éppen a laborban. Tollat etetek a bacikkal... De ehhez előbb el kell mondanom, miért csak néhány élőlény képes lebontani a keratintartalmú veszélyes hulladékokat – néz rám aggodalmasan Bálint Balázs, és meg is kérdezi, vajon a napilap olvasóinak emészthető lesz-e a biológiai magyarázat.

Biztatom. Erre elmeséli, hogy a keratin egy nehezen lebomló, stabil fehérje. Ez adja például a csirke-toll döntő tömegét, valamint keratintartalmú a szőr, a köröm, a pata is. Rettenő sokba kerül, és igen nehéz megszabadulni ezektől a veszélyes hulladékoktól. De van néhány élőlény, amelyik elboldogul velük. Ilyen például a Bacillus licheniformis KK1 nevű mikroba. Ez a törzs arról is nevezetes, hogy éppen azon a kutatóhelyen izolálták, ahol Bálint Balázs doktorandusz hallgató: az SZTE Biotechnológiai Tanszékén. Balázs ötlete az volt, hogy miután ez a baci apróra földarabolja a veszélyes hulladék keratinját, a vagdalttal már egy másik baci is elbír – például egy hidrogéntermelő mikroba. A két baci kombiná-

ALMA MATER

A hulladékfaló baktériumokkal és a megújuló energiahordozók keresésével is foglalkozó tanszéken a vezető kutatók, Kovács Kornél és Rákhegyi Gábor a PhD-hallgató munkájának témavezetői. Ugyanezen a pályázaton a megosztott harmadik díjat is egy másik tanítványuk, Juhász Márton nyerte el. – Kezdetől nagyon nyitottak voltak az ötletre, így könnyű – meséli Bálint Balázs. – Amikor az ember először meg dolgozni egy laborba, úgy tűnik számára, hiába volt az egyetem évek alatt is gyakorlat, nem tud semmit. Rengeteget számít, ha valaki olyan szerencsés, hogy mindenben segíti egy felsőbb éves. Tóth András doktorandusz hallgatónak sokat köszönhetek.

ciójával nemcsak a szennyező anyagok tüntethetők el, hanem egyúttal előállítható a legtisztább energiahordozó is. A hidrogén ugyanis vízzel és elektromossággal, azaz a benzinnel vagy a gázolajjal, cseppet sem szennyezi a környezetet.

Az ötlet osztatlan sikert aratott a TV 2 és a Stratégia Alapítvány közös pályázatán, a dolgozat első díjas lett, a szerzője pedig egy homokfutó boldog tulajdonosa.

A dunapataji fiú kisiskolás korában erdész akart lenni, aztán a kalocsai gimnáziumi évek után mégis biológusnak jelentkezett a Szegedi Tudományegyetemre. Az öthalmi laktanya-kollégiumban jól érezte magát, a biológiára viszont rácsodálkozott első egyetemi éveiben. – Naiv gimnazistaként azt hittem, a biológia fölfogható, úgy értem, megismerhető, átfogható. Hát nem. A tudomány rendkívüli mélységig képes hatolni, de az élővilág elképesztő gazdagságát az ember alighanem sohasem lesz képes teljes egészében fölfogni.

A Szegedi Biológiai Központ Biofizikai Intézetének laborjában jelenleg a bacikombinációs eljárás optimalizálásán dolgozik a pályázatnyertes fiatal biológus. Azt mondja, meg kell tudni, hogyan érhető el a legjobb konverzió, hogyan lehet a leginkább gazdaságos az eljárás. Az ötlet szabadalmaztatása folyamatban van.

Talán egy céget is lehetne alapítani – mondom, mire Balázs csak mosolyog. Az nem az ő műfaja. A tudományos fokozat megszerzése után további laboratóriumi tapasztalatokat kell szerezni, ha lehet, külföldön. Szerinte ez ezen a pályán elengedhetetlen. A megújuló energiahordozók keresése pedig jó téma, aktuális. – Az emberiségnek meg kell változni, mindenkinek környezettudatosabban kell élni, másrészt valóban alternatív energiahordozókat kell találni. Ha a továbbiakban is ezen a bolygón akarunk élni...

S. E.